

Zbierkovým predmetom mesiaca jún 2024 je medený denár z obdobia panovania Márie Terézie (1740 – 1780).

Zbierkový predmet sa do múzea dostal v roku 2005 a miestom jeho nálezu je mesto Ilava. Minca bola vyrobená z medi roku Pána 1763. V strede averzu sa vyníma Madona s dieťaťom obkolesená aureolou a kolopisom v znení: PATRONA HUNGARIAE (patrónka Uhorska). Na reverze je vyobrazený uhorský erb, okolo ktorého sa nachádza legenda : M. THERESIA. D. G. R. IMP. GE. HU. BO. REG. 1763, čiže *Maria Theresia Dei Gratia Romanorum Imperatrix, Hungariae Bohemiaeque Regina 1763*. V preklade to znamená: *Mária Terézia, z Milosti Božej Rímska cisárovná, kráľovná Uhorska a Čiech 1763*. Celá jej titulácia je o niečo dlhšia: *Mária Terézia, cisárovná Svätej ríše rímskej národa nemeckého, kráľovná Uhorska, Česka, Chorvátska a Slavónska, arcivojvodkyňa Rakúska, vojvodkyňa Parmy a Piacenzy a veľkovoľvodkyňa Toskánska*. Okraje denára sú z oboch strán dekorované perlovcom. Ide o ornament tesne pozdĺž mincového poľa. Býva tvorený pravidelnými drobnými guľičkami/perličkami. Na starých minciach plnil ochrannú funkciu proti nelegálnemu okrajovaniu drahého kovu z mince, určoval priemer mince, a zároveň dokazoval jej pravosť. Hrana denára je ozdobená lístkovým vzorom a priemer mince cca 2,2 cm. Predmet vykazuje znaky opotrebovania, inak je zachovalý, bez väčšieho invazívneho poškodenia a v múzeu bol ošetrený od korózných nánosov.

Mince sa pre habsburskú panovníčku Máriu Teréziu (13.5.1717 – 29.11.1780) razili aj na Slovensku v Kremnickej mincovni. Autorom panovníčkinej podobizne bol riaditeľ viedenskej mincovne Gennaro. Tesne po korunovácii Márie Terézie v roku 1740 predložila Kremnická mincovňa prvý skúšobný dukát. Od roku 1741 sa začali raziť v Kremnici jednodukáty Márie Terézie, razba dvojdukátov sa začala v roku 1764. Zaujímavosťou je, že denáre, vyrábané v Kremnickej mincovni, vždy spodobňovali celú postavu panovníčky. Dukáty s titulom cisárskym a vdovským závojom (1765 – 1780) sa už v Kremnici nerazili.

Vyššie sa uvádza, že osvietenskej panovníčke Márii Terézii prislúchal titul „*romorum imperatrix*“, čo v doslovnom preklade znamená rímska cisárovná. Avšak nedajme sa zmiast'! Titulom „*imperator / imperatrix romorum*“ sa označovali vládcovia Svätej ríše rímskej národa nemeckého (zväzok štátov / krajín, resp. územných celkov, ktoré spadali pod správu jedného panovníka – cisára. Jeho titulácia a aj samotný názov zhľuku štátov a územných celkov na území Nemecka a okolitých oblastí, nesie v sebe skutočne už len symbolický odkaz na Rímsku ríšu).

Text: Mgr. D. Kukučová, Vlastivedné múzeum v PB, **Grafika:** Mgr. J. Chudovská, Vlastivedné múzeum v PB